

Bogoslovska
SMOTRA

UVODNA RIJEČ

Najveće žrtve velikosrpske agresije na Hrvatsku su prognanici i izbjeglice. U jednom hipu oni su ostali bez doma koji su naslijedili ili ga sami mukotrpnim radom izgradili. Ostali su bez svog zavičaja u kojem su se rodili, krstili, škole pohađali, našli posao... Ostali su bez svega što su marljivo sticali kroz svoj život.

Već početkom svibnja 1991. godine, kada su uočeni učestali slučajevi prisilnog iseljavanja građana Republike Hrvatske iz tada nazvanih kriznih područja (Knin, Benkovac, Obrovac, Gračac i dr.) organizirano je njihovo zbrinjavanje, prvenstveno u sklopu djelatnosti socijalne skrbi, Caritasa i Hrvatskog crvenog križa...

Znatni porast broja prognanika i izbjeglica dogodio se osobito poslije pada Vukovara, vukovarskih sela i cijele Baranje gdje su većinsko stanovništvo bili Hrvati. Kroz mjesece studeni, prosinac 1991. te siječanj i veljaču 1992. godine broj se iz dana u dan povećavao. U siječnju 1992. godine bilo je najviše prognanika, oko pola milijuna, smješteno na slobodnom području Hrvatske. Smještavali smo ih u hotele, športske dvorane, adaptirane vojarne, radnička odmarališta i u brojne obitelji koje su iskazale najviši stupanj humanosti i solidarnosti. U nekoliko navrata za vrijeme najžešćih napada na Vukovar, Ilok, Vinkovce, Osijek, Petrinju, Glinu, Karlovac i Zadar bili smo, samo u tijeku jednoga dana, suočeni s dolaskom više tisuća prognanika u slobodni dio Hrvatske. Najviše njih dolazilo je u Zagreb.

Osim zbrinjavanja prognanika, hrvatskih državljana, Vladin Ured za prognanike, osnovan 22. studenoga 1991. godine, nakon velikosrpske četničke agresije na Bosnu i Hercegovinu primao je na stotine tisuća izbjeglica iz Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovu nacionalnu i vjersku pripadnost. Od početka rata protiv Bosne i Hercegovine Hrvatska je smjestila preko 700.000 izbjeglica iz Bosne, a od toga njih 281.000 još su uvijek u Hrvatskoj. Od toga oko 55% su Muslimani a 45% su bosanskohercegovački Hrvati.

Sve prognanike i izbjeglice smjestili smo bilo u organizirani smještaj (25%) bilo u obitelji (75%). Za njihovo zbrinjavanje država Hrvatska izdvaja izvanredno velika financijska sredstva putem državnoga fonda »Kralj Zvonimir«, a tek manji dio dobiva od drugih država i humanitarnih organizacija, i to uglavnom samo u hrani. Kroz fond »Kralj Zvonimir« podmiruju se troškovi smještaja i prehrane te drugi nužni troškovi: novčana potpora obiteljima udomiteljima i

prognanicima bez novčanih sredstava, školski pribor djeci i mladima, troškovi medicinske zaštite i liječenja, troškovi prijevoza ljudi i roba, pogrebni troškovi... Osigurali smo svima i hranu i krov nad glavom tako te su nam u svijetu općenito odavali priznanje i divili se našem humanitarnom radu.

Republika Hrvatska htjela je pod svaku cijenu izbjeći taj rat koji joj je bio nametnut. Prvih dana siječnja 1992. godine postignuto je primirje i Hrvatska je pozvala Ujedinjene narode da dođu zaštititi njene povijesne i međunarodno priznate granice, da razoružaju bivšu JNA i pripadnike srpskih paravojskih organizacija, da omoguće povratak prognanika i izbjeglica... Mandat UNPROFOR-a započet je u svibnju 1992. godine. Od navedenih ciljeva dosada je provedeno samo povlačenje tzv. JNA, a ispunjavanje ostalih ciljeva ostalo je neispunjeno te se u više navrata ponovno i ponovno produljivao mandat UNPROFOR-u na području Republike Hrvatske.

Naš prvi cilj i osnovni zadatak jest povratiti sve prognanike svojim domovima. To će ovisiti u najvećoj mjeri o ostvarivanju ciljeva UNPROFOR-a, ali i o postupnoj i mirnoj reintegraciji okupiranih područja, u skladu s političkim, demografskim i drugim uvjetima. Posebno poticanje povratka prognanika i izbjeglica provodit će se općenacionalnom javnom potporom povratku, solidarnošću domovinske i iseljene Hrvatske s povratnicima te sudjelovanjem javnih uglednika u promidbi povratka.

Prema podacima od 22. travnja 1992. godine u Republici Hrvatskoj bilo je registrirano 247.278 prognanika. Procjenjuje se da još uvijek i u inozemstvu ima oko 40.000–50.000 hrvatskih izbjeglica, najviše u SR Njemačkoj koji će se od siječnja 1995. godine morati svi vratiti natrag u Hrvatsku.

Republika Hrvatska će planirati, usmjeravati i poticati povratak svih prognanika i izbjeglica. Nimalu ulogu u povratku imat će i Crkva. Kao što je ona pritekla u pomoć u prihvatu mnogih prognanika i izbjeglica tako će pomoći i pri njihovom povratku na njihova stara ognjišta. Zato pozdravljam održavanje Teološko-pastoralnog tjedna o »Prognanicima i izbjeglicama«, koji su velika briga Crkve, kao i objavljivanje ovih radova.

*Prof. dr. Adalbert Rebić
urednik BS i predstojnik Vladina Ureda za prognanike i izbjeglice*